

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Liber Theologiæ Moralis, Viginti Qvatvor Societatis Iesv Doctoribvs Reseratvs

Escobar y Mendoza, Antonio de

Lvgdvni, 1659

Examen IX. De Matrimonio.

urn:nbn:de:hbz:466:1-41066

858 *Moralis Theologia Tract. VII. Sacramenta,*
& aliis opinor Sacramenta esse. Vnde elicio minores Ordines
in peccato mortali suscipere, mortale esse.

55. *Specialius assigna tempus, quo Ordines conferuntur?* Pri-
ma Tonsura, quæ ad Ordines est dispositio, potest quouis die
conferri. Minores Ordines diebus festis, & quarta Feria qua-
tuor Temporum, Episcopatus Dominica die; quia in ea Spi-
ritus sanctus in Apostolos descendit. At Maiores Sabbato
quatuor Temporum, & Paschæ, & mediæ Quadragesimæ da-
ri solent. Non quidem conferuntur post prandium, nec Ordo
sacer sine Missa. Ex Emanuele.

EXAMEN IX.

Circa materiam de Sacramento Ma-
trimonij.

CAPVT PRIMVM.

*De Matrimonij essentia, indissolubilitate, Ministro,
solemnitate, Dinortio.*

§. I.
Essentia
Matri-
monij.

1.

Vidnam est Matrimonium? Considerari potest
tripliciter. Vt officium naturæ ad liberos pro-
creandos: vt remedium concupiscentiæ, ad
seruandum in voluptatibus modum: vt nouæ
legis Sacramentum, ad onera Matrimonij diuina gratia sub-
leuanda. Profectò, vt naturæ est officium, definitur: Coniun-
ctio legitima maritalis viri ac fœminæ in vsum coniugij in-
diuiduam vitæ consuetudinem retinens. Vt verò Sacramen-
tum est, dicitur: Signum sacrum gratiam conferens, qua & re-
primere concupiscentiam, & fideliter cohabitare, ad prolem
educandam coniuges valeant.

2. *Quanam huius materia Sacramenti?* Remota quidem
contrahentium corpora sunt: proxima verò mutua corporum
traditio.

3. *Formam exprime.* Forma est mutua ipsorum corpo-
rum traditorum receptio, aut acceptatio iisdem expressa
signis.

4. *Minister quisnam?* Ministri quidem contrahentes ipsi
sunt; Parochus quippe principalis est testis. Hinc Matri-
monium

monium medio procuratore contractum validum est, si post Tridentinum coram Parocho & testibus fiat. Id quod de Matrimonio celebrato per litteras, si eadem adsit solemnitas, affirmo.

5. *An possit dissolui Matrimonium?* Indissolubilitas proprietatis est Matrimonij, diuino iure positiuo Christi in lege Euangelica omnimoda, diuino autem naturali iure aliqua competens. Porro consummato coniugio insolubilitatem conuenire etiam ei, quod inter infideles celebratur, affirmo. Scio tamen dispensatione Christi Matrimonium antea initum, per alterius conuersionem ad fidem, utroque conuerso ante consummationem, separabile esse. Quod autem inter fideles consummatum est, omnino est insolubile. Tunc autem consummatum esse censetur, quando semen in vase naturali receptum sit, quacunque id ratione accidat.

§. 2.
Indisso-
lubili-
tas.

6. *Quid si vi copula extorta fuisse?* Consummatum reddit Matrimonium. At probabile iudico sponsam vi cognitam intra tempus bimestre ad Religionem se posse recipere.

7. *Retumne & non consummatum est insolubile?* Pontificis summi dispensatione solubile est, iusta obueniente causa; seu Professione Religionis alterius, aut vtriusque accidente.

8. *Reliquos Ministros Matrimonij assigna.* Parochum & duos testes adhibe, qui quidem debent adesse coniugio, etiam si in mortis articulo esset contrahendum, nec in eo Episcopus quacunque cogente necessitate valet dispensare, ubi fideles Tridentini legibus illigantur.

§. 3.
Ministrō
Matri-
monij.

9. *Parochi conditiones expende.* Debet esse alterutrius contrahentium siue in propria parochia, siue in aliena Diocesi, quo ad valorem. At de præcepto illius parochiæ debet esse Parochus, in qua Matrimonium celebratur. Non est necesse ut sit Sacerdos, nisi à Parocho esset assignatus; tunc enim haud potest assignare non Sacerdotem ex Congregationis Cardinalium declaratione. Præterea titulum coloratum habere debet, hoc est, à legitimo Superiore collatum, & eum communiter existimatum verum. Ordinarius Parochus dicitur is, quem ad audiendas Confessiones Episcopus deputauit.

10. *Num requiritur specialis licentia ad assistendum Matrimonio?* Satis est generalis exercendi ea, quæ ad curam pertinent animarum. Tacitam etiam ex rati habitatione de præsenti sufficere affirmo.

11. *An verba illa à Parocho prolata: Ego vos in Matrimonium*

monium

860 *Moralis Theologiae Tract. VII. Sacramenta,*
monium coniungo, &c. *Necessaria sint?* Ad valorem minimè,
ad obseruantiam præcepti aptè proferuntur.

12. *Sufficit ne quæcunque Parochi, ac testium præsentia?* Sufficit planè, etiamsi coacta sit, modò ad sit aduertentia, & rationis vsus.

13. *Idem ne de licentia Parochi affirmandum?* Profectò sufficit licentia quæcunque dolo, ac mendaciis impetrata. Imò & testes quoscunque modò sint præsentis satis esse affirmo.

§. 4.
Diuor-
dium.

14. *De diuortio quidnam?* Diuortium quidem legitima coniugis à coniuge est separatio, quoad totum, & habitationem.

15. *Diuortij causas indica.* Prima est alterutrius adulterium; sub quo quidem etiam aliis innaturalis concubitus infandus, in quo caro cum alio diuiditur, comprehenditur. Secunda hæresis, vel apostasia à fide. Tertia alterius coniugis sæuitia. 4. Inductio ad peccatum diuortij legitimi causa esse potest.

16. *An detur compensatio vlla?* Profectò, vnus coniugis adulterium alterius adulterio compensetur, vel condonetur, absque culpa adulterari contingat, diuortij ius admittitur. Cum autem compensatio fit altero adulterante, non refert alterum sapius deliquisse. Certè non habet locum huiusmodi compensatio, quando post diuortij sententiam innocens cadit in adulterium. Præterea condonatio fieri etiam potest, aut copula scienter habita ab innocente cum adultera, aut cohabitatione, & retentione in consortio maritali. Denique adulter ante sententiam suum crimen cum hæresi compensare non potest; post sententiam autem hæreticus non potest vti adulterio pro compensatione.

CAPVT II.

*De causa efficiente Matrimonij, id est,
de consensu.*

17. **P**otest ne sine mutuo consensu iniri Matrimonium? Tam necessarius quidem mutuus consensus, vt humana potestas aliquos Matrimonio iungere sine ipsorum consensu non possit.

18. *Quenam consensus huiusce materia?* Ius in corpora, ex quo

quo tanquam in effectum in ipsam copulam ex vi contractus consensus ipse fertur.

19. *Finis huius consensus quisnam?* Bonum Sacramenti prolis, & fidei, idque saltem implicite contrahentes debent intendere.

20. *Sufficit ne consensus internus?* Profecto externus esse debet, verbis, aut signis expressus; vade solis nutibus contractum, Sacramentum est. *matrimonium*,

21. *An necessario simul tempore utrumque consensum praestari?* Satis est simultas moralis.

22. *Quid si fictus alterius consensus fuisset?* Denuò verè consentiat necessum est, saltem internè.

23. *Subest aliquis error aut facti, aut iuris.* Si uterque tamen consentiat quantum in ipsis est, validum est Matrimonium.

24. *Contracto aliquo Matrimonio, quod ex errore validum existimatur, denuò consentitur in illud: num erit validum?* Non ideo convalidatur, sed tantum ratificatur contractum, quod nullum est.

25. *Impetrata dispensatione, vel impedimento cessante, de nouo consentiendum est in Matrimonium antea scienter nullum.* Tunc utriusque coniugis consensus requiritur externè quidem renouatus.

26. *Ratificandum est Matrimonium inualidum ob occultum impedimentum.* Coniux inscius de priori nullitate certior fieri debet, celata nullitatis causa, & renouandus consensus.

27. *Scandalum timetur, aut rescissio Matrimonij cum infamia.* Eo in casu satis erit cautè inscij consensum de nouo exquirere, dissimulata nullitate. Monuero Confessarios, impedimentum coniugibus in bona fide viventibus non semper manifestandum esse, sed vel cum ab ipsis dubitantibus interrogatur de veritate, aut cum probabilis spes profutura esset admonitionis.

28. *Metus ne reddat inuualidum Matrimonium?* Si ad Matrimonium extorquendum incussus non est, minimè. Porro si incussus est ad extorquendum Matrimonium, irritat in utroque foro, quando grauis & iniustus fuit; si autem iustus est, non vitiat, nec leuis iniustus. Profecto metus iure solùm Ecclesiastico Matrimonium inualidat. Nemo igitur cogendus ad nuptias nec à parentibus, nec à principe, at suauiter allici non quisquam prohibetur.

29. *Quid si iniuris parentibus quis Matrimonium ineat?*
Validum

862 *Moral. Theologia Tract. VII. Sacramenta,*
Validum planè erit, tamen si iustam causam non habeat, pa-
rentibus inuitis, contrahendi, eorum consilium tenetur ex-
quirere, non tamen sequi.

30. *Quid autem si qua parentibus inuitis sit nupta?* Si filia
minor viginti quinque sit annis, Ciuili iure exheredari à pa-
tre post, Canonico minimè. Maior si nubat, tenetur parens
dotare.

31. *Potest ne consensus condiciones recipere?* Potest qui-
dem, licet Matrimonium ipsum per se minimè recipere va-
leat. Vnde generaliter contrahentium intentioni standum
est, si de foro conscientiae agatur. Si dubius animus sit appo-
nentis conditionem, externi fori praesumptioni credendum,
conditioneque reiecta, Matrimonium valere iudicandum. In
dubio denique pro^m utroque foro, pro Matrimonio feratur
iudicium.

C A P V T I I I.

De Matrimonio Clandestino. Vbi de denun- ciationibus.

32. **M**atrimonium Clandestinum quid? Quod clam, sive
furtim sine praescripta Ecclesiae sit solemnitate.

33. *Quotuplex est?* Duplex; Primum, quod sine Parocho
& testibus; secundum, quod absque denunciationibus con-
trahitur. Vtrumque Clandestini poenis subiicitur; tam enim
contrahentes, quam assistentes grauib; à Tridentino sess. 24.
cap. 5. flagellis percutiuntur.

34. *Num primum coniugium Clandestinum sit validum?*
Ante Concilium Tridentinum Matrimonium sine Parocho
& testibus validum erat, & nunc etiam est validum apud ter-
ras, in quibus Tridentinum receptum non est. Vbi verò eius
decreta recepta sunt, irritum est, tum personis redditis inha-
bilibus ad contrahendum, tum irritato facto contractu, vnde
etiam inualidum manet Sacramentum.

35. *Validum ne secundum Clandestinum coniugium?* Ma-
trimonium absque denunciationibus contractum, validum
quidem est; attamen Parochus assistens & ipsi contrahentes
mortaliter peccant, nisi Episcopus alterutrius contrahentis
iusta ex causa dispenset.

36. *Tenetur ne Episcopus dispensare ne precedant denuncia-
tiones?*

tiones? Aliquando tenetur, v. gr. cum timentur scandala, & malitiosa impedimenta. Aliquando non tenetur, sed gratiosa eos potest concessione donare.

37. *Quid si ante denunciations Matrimonium celebretur?* Consummari non debet ante ipsas; vti appareat num aliquid dirimens impedimentum exsurgat.

38. *Licet ne ante benedictiones sponfos de presenti consummare?* Licet absque mortali saltem culpa; ne fornicandi periculo se contrahentes exponunt.

39. *Ad quidnam tenetur, qui impedimentum aliquod adesse nouit?* Qui vi denunciationum aliquod impedimentum nouit, etsi occultum sit, secreto modo extra Sacramentalem Confessionem tenetur Superiori denunciare. *Quid ipsi contrahentes?* Ipsi etiam ab Ordinario de occulto interrogati impedimento veritatem tenentur profiteri.

CAPVT I V.

De Sponsalibus.

40. **S**ponsalium exprime definitionem. Sunt futurarum promissio nuptiarum. Hinc adulterium non esse concubitum cum alterius sponsa patet. At *Filiucius* docet circumstantiam ab sponsa esse considerandam; quia magna sponso irrogatur iniuria. §. I.
Sponsalia.

41. *An promissio mutua sit necessaria?* Ita planè, quæ quidem externa debet esse, obligans suo in genere & mortaliter. Ad eam sufficiens deliberatio, & animus se obligandi requiritur. Verba communi intelligentiæ accommodata esse debent. *Si dubia essent?* Intentioni contrahentium standum est in conscientiæ foro.

42. *Num verbus deficientibus possit aliunde expressio consensus, aut promissionis suppleri?* Subharratio annuli, vbi ea consuetudo vigeat, signum est sufficiens loco verborum. Præsentia etiam & taciturnitas ipsa filiorum, parentibus contrahentibus pro illis, satis est, modò ipsi saltem internè consentiant.

43. *An ficta sponsalia valida sint?* Nulla quidem sunt ex defectu consensus. Si tamen alia vera illis subsequantur verba, valida erunt sponsalia. Porro factè contrahens debet verè consentire.

44. Num

44. *Num clandestina sponsalia & valida, & licita? Sunt planè, etiam post Tridentinum. Nec quidem contrahentium notabilis disparitas, intercedente scientia, illa reddit irrita.*

45. *Quam sunt habiles ad sponsalia contrahenda? H inter quos nullum est impedimentum, & adest ætas à iure præscripta, scilicet completum septennium, nisi malitia suppleat ætatem.*

46. *Ortur ne ex sponsalibus aliqua obligatio? Implendi quidem sub mortali. Quando nam implenda promissio? Si nullus terminus est præfixus, satis est ei qui promisit, si tum impleat, quando ab eo requiritur, cui promissio est facta. Profectò qui absque iusta causa recusat implere aut termino præfixo transacto, aut quando sponsus vnus requirit, post monitionem per censuram cogendus est, nisi exitus non felix timeatur.*

47. *An pœna, siue arrha valeant? Pœnæ quidem sponsalibus adiectæ irritæ sunt, etiam si iuramento firmarentur. Arrhæ autem valent, per violatorem quidem amittendæ. Scio alia interuenire pacta posse pro Matrimonij securitate.*

§. 2.
Sponsalium dissolutio.

48. *Quænam modis sponsalia dissoluantur? Primò, lapsu præfiniti temporis appositi in sponsalibus, & absentia alterius in longinquam Regionem. Secundò soluit superueniens fornicatio, morbus, inimicitia, notabilis morum asperitas, leuitia. Tertiò, idem præstat impedimentum iuris, si dirimens sit. Quartò, soluantur per Matrimonium de præsentibus cum alia; eoque soluto, ad priora sponsalia non manet obligatio. Quintò, mutuo dissensu, si impuberes ambo sint, vel eorum alter. Solo impuberis dissensu pubertate adueniente laxantur, nisi iurata sint. Sextò, Religionis ingressus, etsi iurata essent, sponsalia soluit; sed is licitus non esset, quando virgo sub eorum spe esset deflorata. Septimò, idem efficit Religionis votum; non autem castitatis, vt probabilius iudico. Octauò denique ad sponsalia dissoluenda causa, quæ sufficiens est, si subsequatur, erit etiam sufficiens, si præcessit, & fuit ignota.*

49. *An requiratur iudicis auctoritas ad dissoluenda sponsalia? Si occurrens causa sit certa de iure, non requiritur: item si certa sit de facto; si autem dubia, vel occulta, & publica sponsalia, iudicis requiritur auctoritas.*

CAPVT V.

De debito coniugum.

50. **S**cio ex sponsalibus & Matrimonio mutua redditionis consergere obligationem, ipsumque coniugalem actum ex se licitum esse, & absque culpa exerceri posse. Rogo num redditiō hęc obligatoria sit? In præcepto quidem est, siue expressè, siue tacitè petitiō fiat.

51. *Potest ne coniux adhibere medicamina, ut sese debiti reddendi impotentem reddat? Non potest absque culpa lethali illicitis mediis se coniux impotentem ad debitum soluendum efficere. Ieiunia tamen & alia ex deuotione moderatè, & prudenter obseruare potest.*

52. *Exhibeas precor regulam ad cognoscendum, quando nam alter petendo peccare possit, alter uerò reddendo non delinquat? Si petere peccatum est ob circumstantiam personalem tantum, non est peccatum reddere, v.g. in habente votum castitatis, & reddente. Si uerò peccatum sit petere ob ipsius actus circumstantiam, tunc etiam reddere peccatum erit.*

53. *Coniugum alias exprime obligationes. Ad cohabitandum tenentur, eademque mensa, & lecto saltem ut plurimum, regulariter uti, nisi ex iusta causa excusentur; ad idque possunt Censuris adigi. Præterea coniugalis actus bonus est si ob prolem fiat, vel ad debitum reddendum; ob alios fines veniale non excedit, v.g. ob delectationem, sanitatem, & similes.*

54. *Num dies festus, aut Communio usum coniugij prohibeat? Dies minimè, Eucharistia aurem sumenda illum quidem non vetat ex præcepto, sed admonet abstinentiam ex consilio.*

55. *An sacro in loco licitus sit actus coniugij? Sacro locus sub mortali respuit huiusmodi actum, extra casum necessitatis.*

56. *Num delictum in modo? Modus quidem dummodo debitum vas seruetur, rarò mortale saltem peccatum inducit.*

57. *Est ne copula simul complenda? Si possit, complenda esset simul; si non possit, alteri expectandum, dum perficit alter, non autem est necesse.*

58. *Quid si vir incidat in impotentiam? Si in eam incidit impotentiam, ut intra vas non valeat seminare, debet abstinere ab actu maritali. Si sit complendi spes, conan-*

866 *Moral. Theologia Tract. VII. Sacramenta,*
do non delinquit; quia tunc accidentaliter extra vas profundit.

59. *Potest ne coniux desistere à copula incepta?* Vir quidem absque causa non potest, donec perficiat, si foemina perficit.

60. *Menstrua ne, aut pragnatio impediunt à copula?* Menstrua minimè. Pragnatio autem foeminae tunc, quando periculum abortus timeretur, aut damnum graue foetui obueniret, aut manifestum periculum effusionis seminis instaret. Profectò cum propriae salutis damno nemo reddere tenetur.

61. *Coniux impeditenti alicuius conscius est.* Nec petere, nec reddere potest. Dubius est solummodo. Reddat tantum, & post adhibitam diligentiam petat etiam.

62. *Quid si Matrimonio ex copula cum consanguinea affinitas superueniat?* Intra gradum secundum non petat, nisi prius dispensetur.

63. *Licet ne tactus veneri inter coniuges?* Si referuntur ad copulam, liciti sunt. Si ad maiorem voluptatem capiendam, veniales. Si ad pollutionem extra vas, vel cum illius morali periculo, mortales sunt.

64. *An liceant sponsis aliqui tactus?* Oscula, aliique honesti tactus licent, alios prohibitos esse affirmo.

CAPVT VI.

De impedimentis dirimentibus.

§. I.
Impedimenta dirimentia.

65. **S**CIO solius Ecclesiastici Principis munus esse Matrimonii quòd Sacramentum est, impedimenta statuere, ad qua quidem iusta causa requiritur; huiusmodi potestatem sibi soli ex generali consuetudine Papam reseruasse, mortalemque culpam esse, cum dirimente impedimento contrahere. Rogo quòd sit impedimentum? Duplex equidem, & impediens, & dirimens; illud impedit ne Matrimonium fiat, hoc factum relaxat.

66. *Quot sunt impedimenta dirimentia?* Iuxta ius antiquum sunt duodecim: iuxta nouum autem quatuordecim huiusce carminibus vulgariter expressa:

Error, Conditio, Votum, Cognatio, Crimen, Cultus disparitas, Vis, Ordo, Ligamen, Honestas.

Si sis Affinis, si fortè coire nequibus.

Si Parochi & duplicis desit presentia testis.

Raptave sit mulier, nec parti reddita tua :

Hac facienda vetant connubia, facta retractant.

67. *Error s impedimentum expende.* Error circa personam §. 1. Error. siue sit antecedens & causa contractus, siue comitans, & causa, vt actus voluntarius non fiat, dirimit Matrimonium. v. gr. Mariam accipio mihi persuasus Catharinam esse, quam sic ad coniugium expeto, vt minimè ducerem Mariam. Profectò error circa qualitatem non vitiat coniugium, nisi per modum conditionis ea qualitas, in qua erratur, apponeretur.

68. *Conditionis impedimentum exprime.* Conditionis seruilis error in contractu liberi cum ancilla, vel serui cum libera irritat Matrimonium, licet seruus pro determinato tempore liber esset futurus. §. 3. Conditio.

69. *Quid si huiusmodi error deteriorem errantis non efficit conditionem?* Non dirimit. Dominus seruum tradit libera re-scienti seruitutem. Hoc ipso à seruitute liberat, vt iniuriam refarciat. Idem affirmo, si dominus tradat ancillam libero seruitutis conscio, & ancillam per instrumentum dotet; fit enim illa hoc ipso libera, & in vtroque casu Matrimonium est validum.

70. *Num seruus domino inuito possit Matrimonium inire?* Potest, nec propterea potest à domino puniri, nec vsum Matrimonij valet dominus impedire. Verùm sic Matrimonio contracto, illi potius obsequendum, cuius necessitas magis virget; cæteris paribus, coniugi potius satisfaciendum.

71. *Quid de filiis?* Conditionem matris sequuntur quoad seruitutem; quoad honores autem & notabilem conditionem patris.

72. *Voti explicia impedimentum.* In approbata Religione §. 4. Votum. votum solemne, aut simplex in nostra Societate irritat Matrimonium subsequens.

73. *Cognationis impedimentum preme.* Impedit Matrimo- §. 5. Cogni- nium carnalis cognatio: vinculum scilicet personarum ab eodem propinquo stipite descendendum, carnali propaga- tio. tione contractum, Impedit etiam spiritualis cognatio; im- pedit & legalis. Profectò naturalis distinguitur per lineas ascendendum, descendendum, & collateralium; & per gra- dus, ex quibus vsque ad quartum hodie consanguinitas iure Canonico dirimit. Profectò in primo gradu tam in linea re- cta, quàm collateralis naturali iure irritum est Matrimonium; in aliis autem, licet sit probabile in linea recta in infinitum dirimi:

dirimi : attamen probabilius arbitror, ad eum tantum terminari, ad quem generantis virtus non amplius peruenit. Certè Pontificia dispensatione iusta de causa in omnibus iniri potest coniugium, excepto primo. In cuius expositionem adnoto in cognatione duplicem esse lineam, rectam & transversalem. *Recta* est, quando multi successiue de vno procedunt. v. g. filius à patre, nepos à filio: &c. *Transuersalis* autem, quando multi de vno descendunt, sed non successiue vnus ab alio sicut in *Recta* : v. g. ex patre duo filij, ex his duobus filiis alij duo, &c.

74. *Quomodo huiusce cognationis gradus dignoscuntur?* Duplicem regulam exhibeo. Prima quidem ad lineam rectam numerus graduum numerum personarum æquat, vna sublata : v. gr. pater ac filius sunt duo, vna sublata persona, altera remanet, vnde primo in gradu pater & filius aderunt. Secunda verò ad lineam transversalem, duabus propositis personis ex eadem radice procedentibus, in eodem aderunt inter se gradu, quo ipsi cum radice à qua procedunt, insunt : v. gr. duo fratres vnius parentis filij primo in gradu sunt, inter se, quia vterque cum parente primo in gradu versatur : item duo consobrini secundum inter se gradum æquabunt ; quia singuli secundo in gradu cum ipsorum auo consistunt.

75. *De spirituali cognatione quid?* Est spiritualis cognatio Ecclesie statuto confurgens ex collatione Baptismi, & Confirmationis : & susceptione baptizati, & confirmati. *Cognatio hac Matrimonio contracto superuenit.* Non dirimit, ad summum impedire debiti petitionem affirmari. *Inter quosnam contrahitur?* Inter baptizantem & baptizatum, huiusque patrem, & matrem ; inter susceptorem item, & susceptum huiusque patrem, & matrem. Idem assero in Confirmatione accidere.

76. *Cognitionem denique legalem explica.* Propinquitas quædam est ex adoptione proueniens : adoptio autem ex legitima extraneæ personæ in filium, vel nepotem assumptio, quæ tunc perfecta est, cum adoptatus in adoptantis transit potestatem, illique succedit vel tanquam necessarius hæres, ex testamento in quarta parte, vel tanquam filius ab intestato in totum.

77. *Adoptionis imperfectæ differentiam exprime.* Hoc à perfecta prædicta differt, quòd per eam non transit adoptatus in adoptantis potestatem, nec illi tanquam necessarius hæres ex testamento succedit, sed tantum ab intestato.

78. *Denique*

78. Denique cognationis huiusce species adnota. Tres sunt. Prima in linea recta inter adoptantem, & adoptatum. Secunda à latere inter adoptatum & filios carnales adoptantis. Tertia per modum affinitatis inter adoptatum & vxorem adoptantis; & inter adoptantem & vxorem adoptati.

79. *Quanam igitur cognatio legalis dirimit?* Perfecta tantum dirimit Matrimonium subsequens quo ad omnes eius species; imperfecta autem impedit tantum ne fiat. Porro ad gradum quartum se extendit descendendum adoptati, eorum videlicet, qui dum is adoptatus fuit in adoptati erant potestate.

80. *Criminis discutiamus impedimentum.* Crimen duplex. Primum Adulterium cum machinatione mortis alterius coniugum, quod dirimit Matrimonium subsequens cum quocunque alio. Admonuerim tamen necessarium esse, ut Matrimonium contra quod est facta machinatio, verum sit: ut machinatio sortiatur effectum, subsequuta scilicet coniugis alterius nece: ut homicidium sit vxoris, nam si vir occidatur, secundum aliquos non incurritur impedimentum: ut tam mortis machinatio, quam adulterium interueniat, nisi uterque ad necem sit cooperatus; tunc enim adulterium non requiritur: ut quando alter machinatus est mortem, adulterium commissum sit utrique notum: ut homicidium coniugis eo fine factum sit, ut cum altero coniugium texatur. Secundum delictum est adulterium cum fide data, vel adulterium cum Matrimonio de facto; in utroque casu irritum est. Ad id autem requiritur, ut prius matrimonium validum fuerit: ut adulterium coniunctum sit, vel cum promissione futuri Matrimonij, vel cum Matrimonio de facto, ut promissio Matrimonij sit externa, quamuis ficta, modò fictio non appareat: ut adulterium scienter factum sit, utroque scilicet sciente alterum esse coniugatum. Ut promissio facta ab vno, ab altero sit acceptata: ut adulterium perfectum sit, & consummatum.

81. *Disparitatis cultus impedimentum exponas.* Matrimonium fidelis baptizati cum infideli Gentili, Iudæo, Mahometano Ecclesiastico iure dirimitur; non quòd aliqua sit *legestas cultus* expressum, sed quòd Christiani populi consuetudo vim legis *tus* habens obligationem inducit.

82. *An Matrimonium Catholici cum hæretico coniuge sit validum?* Prohibitum quidem est iure Canonico, sed validum, & accedente Pontificis dispensatione licitum; modò nullum in Catholico adsit subuersionis periculum.

§. 8. *Vis.* 83. *Vim explicare aggrediamur.* Nullum quidem est Matrimonium vi, aut metu qui in constantem virum cadat, contractum. Profectò si post vim consentiat coniux, adueniatque maritalis actus, validatur.

§. 9. *Ordo.* 84. *De Ordinis sacri impedimento differe?* Subsequens Matrimonium sola Ecclesiæ constitutione dirimit. *Potest ne quis post Matrimonium Ordinem sacrum suscipere?* Requiritur, vt liceat, vxoris licentia. Præterea vt si manens in seculo senex sit, & absque suspitione incontinentiæ votum castitatis emitat: si iuuenis, vt Religionem ingrediatur. Defuncto autem viro transire non potest ad alias nuptias ob votum Castitatis emissum.

85. *Quid si virum ad Cardinalatum, vel Episcopatum promoueri contingat?* Vxor in Religione cogitur profiteri.

86. *Amittit ne aliquid Clericus si fortè ad validum transiit Matrimonium?* Ipso iure Ecclesiastica Beneficia amittit, sub quibus etiam pensiones continentur, titulo collatæ Clericali. Tamen priuilegio Canonis & fori gaudere potest, si vnicam virginem ducat; habitum, & Tonfuram gestet.

87. *De transeunte autem ad Matrimonium inualidum quid?* Coniugium iniens dum est in sacris, ipso facto incurrit excommunicationem. Contra verò si coniugatus absque vxoris licentia ad sacros Ordines accedat, efficitur irregularis, hoc est: neque in susceptis ministrare, nec ad Superiores uolare poterit.

§. 10. *Ligamē.* 88. *Quid ligaminis impedimentum?* Ligamen est vinculum prioris Matrimonij, quo constante, iecundum est initum. Poligamia Diuino iure in lege Euangelica est prohibita. Profectò vnum virum plures habere vxores posse fuit cum Israëlitico populo dispensatum; quia non erat contra primum Matrimonij finem, qui prolis educatio, & generatio erat: plures viros vnâ habere vxorem naturali est iure interdictum.

§. 11. *Publica Honestas.* 89. *Publica honestatis impedimenti adnecte expositionem.* Publica honestas est propinquitas ex sponsalibus, vel Matrimonio rato proueniens; quando scilicet desponsatus quis cum Maria, nubit postea cum Catharina sorore Maria. Nullum est huiusmodi coniugium. Quod si cum secunda copulam ineat, prohibetur cum vtraque Matrimonium institere. Profectò quæ ex sponsalibus prouenit, non excedit primum consanguinitatis gradum tam in recta, quam in tranuersa linea. At quæ prouenit ex Matrimonio rato, perdurat etiam nunc vsque ad quartum.

90. *Affinitatis iam impedimentum euoluamus.* Propinquitas est personarum ex carnali commixtione proueniens affinitas, omni carens parentela. Eius gradus numerus, quemadmodum consanguinitatis gradus annumerasti; quia quoto gradu quis consanguineus est viri, vel foeminae cognitae, eodem est viro vel foeminae affinis. §. 12. Affinitas.

91. *Quotuplex linea?* Duplex, vna ascendentium & descendendum, v.g. Socer & vitricus, socrus & nouerca, gener & nurus; priuignus & priuigna; altera collateralium; eorum scilicet, qui alteri coniugi consanguinei sunt.

92. *Quando maris semen in foeminis vas non immittitur, contrahitur affinitas?* Minimè. *Vsque ad quemnam gradum dirimit?* Si ex copula licita, nempe ex Matrimonio oriatur, dirimit vsque ad quartum; si ex fornicatione, vsque ad secundum, ex Tridentini restrictione.

93. *An affinitas dirimet iure Ecclesiastico, an iure natura?* In primo gradu rectae lineae probabile est iure naturae dirimere, in reliquis tantum Ecclesiastico.

94. *De impotentia impedimento differamus.* Si impotentia coeundi sit absoluta, & perpetua in viro, (frigiditatem voco) subsequens irritat Matrimonium; nec satis est foemineum vas penetrari, si intra illud etiam non seminetur. Profecto in foemina impotentia haec arctitudo appellatur, quae si tanta sit, vt semen recipere intra vas non queat, etiam irritat; secus, si tantum absque vitae periculo parere non possit. §. 13. Impotentia.

95. *Impotentia tantum est respectiua, cum foemina haec haud est illi viro apta; & e contra.* Tunc quidem si huiusmodi respectiua impotentia sit perpetua, etiam dirimitur Matrimonium illius viri aut foeminae respectu.

96. *Quando nam censetur haec respectiua impotentia perpetua?* Quando nulla humana arte absque corporali periculo potest remoueri. *Si foemina iam sit nupta, & medicorum iudicio per incisionem apta viro reddi possit?* Teneri iudicio citra mortis, aut grauis morbi periculum pati incisionem. *Suppone impotentiam solum esse accidentalem, siquidem ex sola senectute id prouenit.* Matrimonio non obstat.

97. *Quid si impotentia sit in maleficio.* Si perpetua sit, subsequens irritat Matrimonium. Verum censetur perpetua esse, si tolli non possit sine alio maleficio, vel sine miraculo. Item cum constat post triennium experientiae eodem modo remanere, perpetua praesumitur impotentia.

98. *Si temporalis solum modo sit, siquidem ex aetate accidat defectu, vt ante pubertatem?* Irritum est Matrimonium Ecclesia

872 *Moralis Theologiae Tract. VII. Sacramenta,*
clesiastico iure, si post pubertatem adhuc potens non sit. Con-
sulo maturius tempus expectari.

99. *Matrimonium, desperata iam salute, mortis tempore ce-*
lebratur: validum ne est? Ita planè; quia accidentaliter tunc
vir impotens ad prolem. Profectò proles iam antea habita,
si naturalis sit, legitima redditur.

100. *Potest ne Hermaphroditus Matrimonium inire?* Potest
quidem iuxta sexum, qui prævalet. *Vterque æqualis est.* Eligat,
quem velit. At eo electo, alium non potest eligere.

101. *Dissoluitur Petri Matrimonium: non potest aliam du-*
cere uxorem? Si dissolutum fuit ratione frigiditytis in ipso,
prohibitus est ei transitus ad alias nuptias. Si autem dissolu-
tum est ratione arctitudinis in fœmina, dissimili alij viro
potenti ad ipsam potest copulari coniugio. Si denique ratio-
ne maleficij sit dissolutum, vterque transire ad secundas nu-
ptias potest.

102. *Impotentia Matrimonium prius consummatum subse-*
quitur? Non dirimitur; quia iam fuit consummatum. *Si au-*
rem ratum solummodo? Probabilius reputo non dissolui.

103. *Quid si coniuges coire non possint, aut semen prolificum*
non esse cognoscatur? Si non possunt coire, à copula abstineant.
Si possint, etiam si semen prolificum non sit, copulari non pro-
hibentur. Profectò ad impotentia capendum experimen-
tum, triennium conceditur, cum dubia est.

§. 14. *Raptus.* 104. *Dixisti iam Clandestinum Matrimonium iure nouo*
prohibitum, ubi Tridentini viget observatio. De raptu, nouo
etiam impedimento apposito quid dicendum? Raptus quidem
peccatum luxuriæ est, quo persona aliqua cum violentia ab-
ducitur ad turpem actum cum ea exercendum. Vnde ad ra-
ptum tria requiruntur, violentia, abductio, & vt causa libidi-
nis fiat. Ad pœnas autem incurrendas requiritur, vt mulier
rapta honestæ sit vitæ. Hoc quidem impedimentum impe-
diens erat iure Canonico, at nouo Tridentini iure dirimens
est pro tempore, quo rapta existit sub raptoris potestate, nec
separata est, & tuto in loco, ac libero constituta. Pœnas de-
nique infamiæ incapacitatis omnium dignitatum vltra obli-
gationem dorandi decenter raptam arbitrio iudicis raptor
incurrit, cum raptus sit causa, cum rapta Matrimonium con-
trahendi.

CAPVT VII.

De impedientis Matrimonium impedimentibus.

105. **I** Am impedimenta Matrimonium impedientia solummodo, recole. Hisce carminibus exprimuntur.
 Ecclesia vetitum, necnon tempus feriatum,
 Atque Catechismus, sponsalia, iungito votum,
 Impediunt fieri, permittunt facta teneri.
 Incestus, raptus sponsata, mors mulieris,
 Susceptus propria sobolis, aut Presbyteralis,
 Vel si poeniteat solemniter, aut Monialem
 Accipiat; prohibent hac coniugium sociandum.

§. 1.
 Impe-
 dientia.

106. Quotnam igitur impedimenta huiusmodi sunt? Quinque. Primum dicitur interdictum iuris, tempus scilicet feriatum, v. gr. Aduentus, & Quadragesimæ, in quo prohibita sunt nuptiæ quoad benedictionem scilicet, & solemnem translationem sponsæ in domum sponsi. Igitur Matrimonij contractum translationem sponsæ in domum sponsi, consummationemque ipsam prohibitam non esse affirmo, modò absque solemnitate fiant, & alicubi contraria consuetudo non vigeat.

107. *Exprime Catechismi impedimentum.* Secundum est Catechismus, imperfecta scilicet cognatio quædam spiritualis orta ex eo, quòd quis puerum baptizandum teneat in Catechismo respondendo Sacerdotis interrogationibus. Hæc quidem Matrimonium subsequens cum iisdem personis, cum quibus dixi spiritualement cognationem impedire. Non desunt qui asserant impedimentum hoc post Tridentinum non permanere.

§. 2.
 Cate-
 chismus.

108. *Sponsalium impedimentum explica.* Tertium est priora sponsalia. Hæc Matrimonium de præsentibus cum alia quacunque impediunt, nisi iusta adsit sponsalia dissoluendi causa.

§. 3.
 Sponsa-
 lia.

109. *De voti impedimento quid?* Quartum est votum simplex Castitatis; impedit enim contrahendum, at contractum Matrimonium non dirimit.

§. 4.
 Votum.

110. *Crimina impedientia recense.* Quintum impedimentum, est septuplex crimen. Primum incestus, copula scilicet habita cum consanguineis coniugis vsque ad gradum prohibitum. Secundum raptus alienæ sponsæ, siue de præsentibus, vt omnes censent; siue de futuro, vt probabile reputo;

§. 5.
 Septem
 crimina.

874 *Moralis Theologiae Tract. VII. Sacramenta,*
impedit hoc crimen Matrimonium cum rapta, & cum quacun-
que alia. Tertium est vxoricidium; si enim fiat auctori-
tate priuata etiam in adulterij commissi vindictam, impedit
cum alia quacumque Matrimonium: non ita viricidium, vt
probabilius affirmo. Quartum crimen, est susceptio proprii
filij in Baptismo, vel Confirmatione, si fiat animo insidiandi
Matrimonio, vt scilicet alter coniux priuetur debito coniu-
gali, ob impedimentum inde confurgens spiritualis Affinita-
tis; impedit autem cum quacumque alia hæc culpa Matrimo-
nium. Quintum crimen, Presbytericidium, quomodocun-
que. Sextum solemnis pœnitentia: impedit enim, donec illa
durat. Scio, hodie solennes pœnitentias in vsu non esse. Se-
ptimum crimen est Matrimonium cum Moniali de facto:
impedit enim cum aliqua quacumque.

CAPVT VIII.

De dispensationibus Matrimonialibus.

§. I. III. **E** Voluisti sigillo 1. Dispensationis legum materiam,
Dispensationes. attigisti. In presenti de alijs questionibus instituti huiusce pro-
prioribus periculum faciamus. An potestas Papa dispensandi in
omnibus Matrimonij impedimentis? Non est potestas illi dis-
pensandi in impedimentis iure diuino naturali dirimentibus,
v. gr. coniugium cum filia, sed in iis omnibus, quæ iure
Canonico tantum dirimunt. Vnde patet in voto etiam so-
lemni sacro Ordini annexo, & professioni Religionis dispen-
sare posse.

III. An in omnibus impedimentis iure Canonico apposis
valeat dispensare Episcopus? Solùm potest dispensare in im-
pedimentibus regulariter loquendo, si excipias incestum cum
consanguineis vxoris, Matrimonio consummato: Sponsalia,
& simplex castitatis, vel Religionis votum. Item potest cum
coniugatis dispensare ad debitum petendum.

III. Quamam causæ requiri assolent ad Matrimoniales di-
spensationes? In genere sex adnumerabo. Prima est extinctio
magnæ litis. 2. Inæqualitas Matrimonij qualitatis ob loci
angustiam, vel nimiam cognationem, nisi consanguineo, vel
affini tradatur. 3. Defectus dotis competentis. 4. Conser-
uatio facultatis in eadem cognatione. 5. Conseruatio il-
lustris

lustris familiæ in eodem sanguine. 6. Excellentia meritorum siue petentis dispensationem, siue eius, pro quo petitur.

114. Rescriptorum expende circumstantias, ne periculo subiaceant subreptionis. Non adsit veri taciturnitas, nec falsi relatio. Tunc quidem subreptitiæ Dispensationes, siue rescripta quæcunque gratiæ, vel iustitiæ censentur ex taciturnitate veri, quando tacetur veritas, quam iura expressis verbis iubent declarari: vel talis est, quæ spectet intrinsecè ad dispensationem; sitve illius causa finalis. Profectò tunc ex falsi expressione rescripta vitiantur, cum falsitas contingit circa finalem causam, ita vt ea falsitate non expressa litera ~~Ne~~ ^{ne}ga-
rentur, aut eis moderamen esset adhibitum. Quod si vna sola ^{ne}ga-
causa narretur, qualiscumque illa sit, si falsa est, rescriptum non valebit. Si literæ motu proprio concedantur, valent non obstante subreptione tacitiæ veritatis: secus si esset subreptio falsitatis narratæ. Demùm si falsi expressio, aut veri taciturnitas contingit tantùm circa causam impulsuam, licet dolo contingat, in neutro foro literæ vitiantur; si autem sit circa causam finalem, ^{quæ sit} aut ex causa rescripti totius, totum vitabitur, siue dolo, siue ignoranter contingat. Porrò si solius partis est causa, quæ quidem pars est omnino separata ab alia, illa sola pars vitabitur, in qua est subreptio, si verò pars habeat coniunctionem, separabilem tamen quoad valorem, tunc si neque per fraudem, neque malitiam subreptio admissa sit, valebit in vtroque foro rescriptum, quoad illam solam partem, in qua subreptio non fuit: si verò per fraudem & malitiam, ea quoque pars vitabitur, in qua subreptio non fuit; non tamen ipso iure in conscientiæ foro, sed post iudicis sententiam.

115. Plura sunt impedimenta, v. gr. consanguinitatis, Affinitatis, voti, &c. Omnia in eadem Dispensatione sunt exprimenda.

Quonammodo circa sanguinis impedimentum explicandum §. 2.
relatio consicietur? Primò explicandus est gradus. 2. An mixta ^{Variæ}
multiplex cognatio. 3. An linea recta, vel transuersalis. 4. In ^{impedi-}
gradu & distantia inæquali exprimendum est, si mulier stipiti ^{mentori}
sit propinquior. 5. Si minor gradus exprimatur pro maiore ^{narra-}
etiam ex ignorantia inuincibili: v. g. quartus pro tertio vitia-
bitur dispensatio. 6. Gradus Affinitatis cum consanguinitatis ^{tiones.}
gradu confundi non debet; alioquin dispensatio irrita. 7. Cum
distantia à stipite inæqualis est, sufficit remotiorem gradum
exprimere, omisso propinquiore, modò is primus non sit.

116. Quid

116. *Quidnam præstandum circa narrationem impedimenti publicæ honestatis, ex Matrimonio rato, aut Affinitatis?* Primò exprimendus est gradus, sicut in consanguinitate. 2. An duplici titulo affines; vel duplex publicæ honestatis impedimentum. 3. Si affinitas ex fornicatione iterata sit contracta, non est opus exprimere copulam multiplicatam fuisse. 4. Non est opus explicare in affinitate, aut publicæ honestate maiorem fœminæ ipsi stipiti propinquitatem. 5. Exprimendum an publicæ honestas sit ex Matrimonio, an ex sponsalibus. 6. Explicanda est distantia graduum in linea recta, vel transuersali.

117. *Explica narrationem circa cognationem spirituale[m] perficiendam.* Primò, exprimenda persona, quacum vinculum intercedit. 2. An baptizauerit, vel tenuerit; idem est de Confirmatione. 3. Si plures tituli.

118. *Suppone impedimentum esse voti, seu iuramenti: quid tunc?* Non est necessum, actus repetitionem exprimere; quia per repetitionem nouum vinculum non additur. Certè valet Dispensatio in voto, vel iuramento Deo factò, si vnum pro alio exprimatur. *Iuramentum ad Confirmationem voti factum est.* Vna cum voto dispensatur, facta solius voti mentione; quia quasi vnum reputatur: secus res habet, si iuramentum non dependeat à voto. In dubio quidem, præsumendum est in voti confirmatione esse commissum. Cùm votum non nubendi, v. gr. in damnum tertij vergit, explicandum. Professus & simul Ordinatus in sacris vtrumque debet exprimere solemne votum. Item exprimendus gradus Sacerdotij, Diaconi, aut Subdiaconi.

119. *Quid si habita copula sit, quando dispensatio consanguinitatis, aut affinitatis veritur?* Exprimendum est. Si copula contigit ante Papæ Dispensationem, vel applicationem Dispensationis Pontificiæ ab Ordinario: si tractatus interuenit de Matrimonio ineundo: si ^{ex pacto contracta} contractum est copula dare operam, spe facilius dispensationem obtinendi; vel certè copula habita eo animo est. Alioqui quidem Curia stylo subreptio censetur dispensatio.

120. *Expirant ne commissiones in Matrimonij impedimentis morte concedentis?* Minimè, si res integra est.

121. *Ad valorem dispensationis sufficit concessio per verbum, fiat?* Ita. Ad probationem autem, & ad agendum in iudicio, literæ expeditæ requiruntur. Causæ item dispensationum debent verificari tempore concessionis Papæ, alioqui subreptiæ censentur.

122. *Quid*

122. Quid, quando dispensatio maritalis alicui committitur, qui tamen obierit? Si solum delegati nomen exprimitur, & ex adiunctis contrarium non conitet, in dubio censenda est personalis delegatio, & consequenter illius obitu extinguetur. Si autem solum nomen dignitatis explicatur, nisi ex circumstantiis contrarium colligatur, realis censenda erit delegatio, & consequenter illius morte non expirabit, sed ad successorem in dignitate transibit.

CAPVT IX.

Praxis circa materiam de Matrimonio ex Societatis
IESV Doctoribus.

123. **N**ecessarium ne Matrimonium? Ita planè non in indiuiduis humanis seorsum, sed tota in specie. Unde si seculares ad speciem propagandam deficerent, tenerentur Clerici, ac Religiosè ducere uxorem. Sanch. tom. 1. de Matr. natura, lib. 2. d. 3. n. 4. §. 1. De Matrimonij

124. Potest ne aliquando Matrimonium inter fideles non esse sacramentum? Potest v. gr. si contrahentes (qui sunt huius Sacramenti ministri) non habent intentionem celebrandi Matrimonium tanquam rem sacram, non esset, Sacramentum, cum ad Sacramenti essentiam concurrere debeat intentio ministri: & tamen valeret in ratione contractus. Vasquez tom. 2. in 3. part. d. 138. cap. 5. Sanct. num. 6. Sanch. Valq. Sanct.

125. An Matrimonium per Procuratorem celebratum sit Sacramentum? Ita planè; (quidquid Estius, & Syluius in contrarium asserant) qui contrahentes in absentia intendunt saltem implicite Sacramentum efficere. Unde tenentur curare, vt in gratia sint, saltem cum Procurator eorum nomine contrahit. An ne ipse Procurator in gratia teneatur existere? Non, quia absentium nomine agit, & ipse non recipit Sacramentum. Sanctius sic tom. 1. lib. 2. d. 21. q. 2. n. 10. Sanch.

126. Contractus matrimonialis inter infideles, quamam modo sit Sacramentum, cum ad fidem conuertuntur? Ait Rebellus part. 2. lib. 2. quest. 2. num. 2. coniuges infideles ad fidem conuersos, vbi primum novos consensus exprimunt, vel antiquos aliquo signo confirmant, gratiam recipere, & eorum Matrimonium Sacramentum euadere. Sanchez autem tom. 1. lib. 2. d. 9. Sanch.

878 *Moralis Theologie Tract. VII. Sacramenta,*
disput. 9. num. 5. Matrimonium asserit infidelium per Bap-
tismi susceptionem Sacramentum fieri absque vilo con-
sensu, eo quod incipiat vñionem Christi cum Ecclesia re-
præsentare.

Laym. 127. *Quidnam de huius Sacramenti materia, & forma?*
Docet Laymanus lib. 5. tract. 10. part. 1. cap. 2. num. 3. mate-
riam esse coniugum corpora mutuo tradenda, formam
Sanch. verò eorundem verba. At Sanchez tom. 1. lib. 2. d. 6. docet, in-
ternum consensum esse materiam, verba verò formam.

Sanch. 128. *Consensus ne contrahentium, qui est causa efficiens in-
strumentalis Matrimonij, præstari ne potest per nutus & signa?*
Potest, nec necessaria sunt verba. Sanchez lib. 3. d. 3. num. 10.
quia licet in iuribus, quos citat consensum per verba expri-
mi dicatur nullum tamen præceptum habetur. Addit con-
trahentes per signa, cum possint per verba, venialiter de-
trahentes per signa, cum possint per verba, venialiter de-
linquere.

Henriq. 129. *Debet ne consensus utriusque coniugis simul eodem*
tempore exhiberi? Sufficit præberi simul moraliter, id est, quod
Conin. magno interuallo non distet utriusque consensus. Porro
Henriquez lib. 11. cap. 3. num. 6. magnum interuallum repu-
tat duos annos. Arbitrio prudentis dandum, qui atten-
tis circumstantiis id decernat. Coninco de Sacram. disp. 24.
dub. 7.

Sanch. 130. *Dixisti, consensum fictum nullum reddere Matrimo-
nium: rogo, an teneatur qui fide contraxit, iterum ex animo*
Laym. *contractum inire? Docet Sanchez tom. 1. lib. 1. disp. 11. num. 5.*
non teneri. Alquis improbauit, asserens in praxi, viam ad
decipiendas fœminas aperiri. At ex Laymani lib. 5. tract. 10.
part. 2. cap. 6. num. 1. approbatione, vel praxi potest hisce in
casibus addici: si decepta fœmina falsò sese virginem osten-
tauit: si ex tali matrimonio scandala, & infelices exitus ti-
meantur: si decipiens sit status longè eminentioris: si de-
cepta, postquam deceptionem agnouit, aliam compensatio-
nem sponte recipiat; si deceptor aliud matrimonium ex ani-
mo contraxit.

Sanch. 131. *Quid si Matrimonium ex defectu consensus inu alidum,*
quis reualidari velit? Putat Sanchez lib. 2. d. 32. n. 12. & 13.
sufficere, vt coniux, qui consensum non præstiterat, præstet, si
alter deceptionem ignorat; quia consensus ignorantis ve-
rè & legitime præstitus in contractu, habitualiter perse-
uerat.

132. *Liberum debere esse consensum dixisti: rogo, an ma-
rimonium iniuriam cogente patre, validum sit? Pater peccat*
mortali

mortaliter, & matrimonium nullum est. *Sanchez tom. 1. lib. 4.* Sanch.
disp. 22. addens huiusmodi parentem non ideo *Tridentini*
sess. 24. cap. 9. excommunicationem contrahere. Porro filius
 non tenetur patri cogenti obedire; & iusta ex causa contradi-
 centibus parentibus: potest ducere uxorem, *Hurtad. de Matr.*
d. 6. diff. 9. n. 32.

133. *An consensus conditionatus sufficiat ad validitatem*
matrimonij: v. g. contrahis cum hac licita conditione: Contraho
tecum, si pater tuus annuerit: convalidatur ne huiusmodi con-
sensus purificata conditione; Asserit Coninch de Sacram. d. 29. Conin.
dub. 1. concl. 3. num. 11. quia ceteri contractus conditionales
 tenent purificata conditione, absque nouo consensu. Subscri-
 bo si conditio coram Parocho & testibus (vel saltem Paro-
 cho, & testibus agnoscentibus) impleatur. Placet *Rebellus p. 2.* Rebell.
lib. 2. q. 10. sect. 6. num. 44. docens, tale matrimonium reuali-
 dari absque nouo consensu, si contrahentes expressè pacifi-
 cantur, vt matrimonium, adueniente conditione statim fiat,
 & in eodem consensu saltem virtuali permaneant.

134. *Obstat ne libertati coniugij pactum, quod vir perpetuo*
in domo uxoris habitet? Non obstat; sed si accidat noua causa
domi cilium mutandi, non tenet pactum etiam iuramento fir-
matum. Sanchez tom. 1. lib. 1. d. 40. n. 2. Sanch.

135. *Dixisti, Matrimonij ministrum, seu causam efficientem*
principalem esse ipsos etiam contrahentes: an probabile sit, esse
Sacerdotem, seu Parochum eos coniungens? Docet Vasquez in 3. Vasq.
p. tom. 4. c. 4. n. 41. opinionem Cani id asserentis improbabili-
 lem esse, & nota dignam. Obiicit *Toletum lib. 7. cap. 6. num. 4.* Tolet.
 asserentem, ante Tridentinum non fuisse necessarium mini-
 strum, esse tamen post illud. Intelligendus Cardinalis de præ-
 sentia Parochi. Alioqui enim Sacramentum sine ministro
 constitit, nec Ecclesia aliquid potest de essentia Sacramenti
 immutare.

136. *An qui in peccato contrahit, duplex peccatum pepe-*
traret? Asseruit Vasquez in 3. p. tom. 3. disp. 136. cap. 3. num. 38. Vasq.
 quia & ministrat & recipit Sacramentum. At *Filliucius tom. 1.* Filliuc.
traçt. 1. cap. 6. num. 87. vnum peccatum tantum committere
 docet; quia quamuis sit minister, non est tamen ad hoc spe-
 cialiter deputatus.

137. *An Matrimonium contractum ab impuberibus vali-*
dum sit? Multi asserunt, ante pubertatem; (quæ in mare est
annorum quatuordecim, in fœmina duodecim) nisi malicia
suppleat ætatem, esse inualidum matrimonium. At Sanchez Sanch.
tom. 1. lib. 1. d. 17. num. 6. contrarium affirmat; quia matrimo-
 nium

nium per verba de præfenti inter impuberes permissum est, c. fin. de spons. impub. c. unic. §. idem quoque, eodem tit. in 6. quali contraheretur per verba de futuro.

138. *Potest ne talis ætas per unum, aut alterum mensẽ anticipari, absque causa?* Potest; quia quod parum distat nihil distare videtur. *Rebellus lib. 3. q. 16. sect. 2. num. 16.* At *Hurtadus de Matr. d. 21. diffic. 12. num. 45.* requirit ætatem mathematicè completam; quia termini in iure statuti indiuisibiliter sumi debent, vt de pretio rerum patet.

139. *Petrus surdus & mutus à natiuitate est: potest ne uxorem ducere?* Docet Sanchez posse si cæcus non sit simul à natiuitate, & polleat ingenio; quia potest signis doceri quid sit matrimonium, & suum aliis consensum significare. *Sanchez tom. 1. lib. 1. d. 8. n. 12. Cæcus à nataliio est.* Non potest contrahere ob contrariam rationem. *Sanchez n. 13.*

§. 2. *140. Scio, Matrimonium per Procuratorem contrahi posse: exprimè huiusce contractus leges.* Procurator viri potest esse femina; quia est tantum instrumentum verba ministrans. Non requiritur in eo ætas determinata, & potest sine scriptura institui, & à fortiori sine Parocho, & testibus; quamuis matrimonium postea coram prædictis sit iucundum. Non debet Procurator suum mandatum excedere, alioquin matrimonium foret nullum. *Ex Sanctio & alijs.*

Mittit quis Procuratorem ad contrahendum, & postea incidit in amentiam: validum ne matrimonium? Asserit Sanchez *tom. 1. lib. 2. d. 11. num. 12.* quia manet consensus virtute, cum non sit reuocatus: ob quam rationem valet etiam Baptismus datus amenti, qui ante amentiam petiit, ex *cap. maiores, de Baptismo.*

141. *Validum ne Matrimonium per litteras?* Ita planè. Duplicem modum adnoto. Primus, exarantur litteræ, mittuntur per nuncium cum potestate acceprandi consensum nomine contrahentis: quod est, contrahere simul per litteras, & procuratorem. Secundus est; scribitur in litteris consensus & acceptatio traditionis alterius, quibus coram Parocho & testibus, lectis, si altera pars consentit, tenet matrimonium. *Ex Sanchez, & alijs.*

§. 3. *142. Scio, contrahentes ante factas denunciations peccare mortaliter, sed validum esse matrimonium: rogo, potest ne sine mortali vna ex tribus omitti?* Posse, si periculum impediti menti probabiliter absit, Sanchez asseruit *tom. 1. lib. 3. disp. 5. num. 8.*

143. *Vt omittantur denunciations, aut differantur, quinam potest*

potest dispensare? Parochus solum in articulis mortis dispensat cum concubinarius velit ducere concubinam ad conscientiae quietem, aut filiorum legitimationem, & non esset facilis ad Ordinarium aditus. Extra hunc casum solus Ordinarius cum causa iusta dispensare potest, ad omissionem denunciationum, vel ad translationem (ex timore ne malitiosè contractus impediatur) vsque quo contractus celebratus sit.

Conin.

144. Quinam nomine Ordinarij ad dispensationem denunciationum sit intelligendus? Ex Sanctio d. 3. num. 4. Episcopus, & alij Prælati habentes iurisdictionem quasi Episcopalem, vt Abbates, &c. Dispensare ne potest Vicarius Episcopi generalis? Potest, quia Ordinarius est, nisi huiusmodi facultatem sibi Episcopus reseruauerit. Sanchez num. 13.

Sanct.

145. Petrus contrahens pertinet ad Vallisoletanam diocesim, Maria ad Burgensem: an necessarium sit, Ordinarium vtrumque dispensare? Sufficit alterutrius Ordinarij; quia hac in re sponsi se habent vti vna persona. Sanchez lib. 7. d. 7. num. 7.

Sanch.

Sanch.

146. Vbinam facienda denunciationes? In Parochiis, vbi sponsi diutius sunt commorati. Sanchez lib. 3. d. 6. num. 6.

Sanch.

147. Possunt ne fieri denunciationes extra Ecclesiam: Ita, si locus aptus ad diuulgationem. Sanchez apud Villalobos tom. 1. tract. 13. d. 24. num. 3. Addit, & in pro festo die, exigente causa, & populo concurrente vt in festo.

Sanch.

148. Possunt ne tribus continuis Paschatis diebus denunciationes proferri? Non, necessarium enim, vt inter vnã & aliam duorum saltem dierum spatium intercedat. Layman lib. 5. tract. 10. part. 2. cap. 4. num. 10.

Laym.

149. Reuelandum ne impedimentum occultum ex vi denunciationum? Afferit Sanchez tom. 1. lib. 2. d. 13. num. 2. eum, qui solus scit, teneri manifestare; quia ex c. praterea, de spons. vnus testis sufficit, ad impediendum Matrimonium.

Sanch.

150. Dixisti, Matrimonium ex Concilio, requirere Parochi & duorum testium presentiam: debet ne Parochus sponfos interrogare? Ita quidem, de mutuo consensu liberè emittendo, non autem si aliquod impedimentum habeant. Sanchez tom. 1. lib. 3. d. 38. num. 8. & 10. Imò si constet Parocho de sponforum consensu, non peccat mortaliter non interrogando. Ex eiusdem assertione.

§. 4.

De Pa-

rocho, &

testibus.

Sanch.

151. Scio debere, post consensus expressionem profari: Ego vos coniungo in nomine Patris, &c. peccaret ne si omitteret? Solum venialiter; quia nec materia est grauis, nec grauis obligatio

K K K

gatio

Conin. gatio ex verbis Concilij deducitur. *Coninob. de Sacram. d. 27. dub. 4. num. 45.*

152. *Quinam Parochus debeat assistere, si coniuges ad diuersas Parochias perineant? Vel Parochus sponsi, vel sponsae; & Parochus vnus in Parochia alterius. Minimè verò omnino extraneus sine licentia proprij. Sanchez tom. 1. lib. 3. d. 19. num. 11.*

Sanch. 153. *Quid si Parochus extraneus assisteret, aut Sacerdos alius sine licentia proprij Parochi? Incurreret ipso facto suspensionem Tridentini sess. 24. c. 1. de reform. Vbi moderata fuit poena excommunicationis lata in Clement. 1. de priuat. & poena suspensionis triennalis cap. vlt. §. fin. de cland. contra Parochum assistentem matrimonio clandestino: & commutata in arbitriam Ordinario. Hurtado de Matrimon. l. 1 §. diff. 17. num. 55.*

Hurt. 154. *Matrimonium coram Parocho & testibus contractum inualidè, reualidandum Pontificis dispensatiuè: requiritur ne cum reualidatur praesentia Parochi, & testium? Affirmat Comitolus lib. 1. quest. 120. num. 3. At Rebellus p. 2. lib. 3. quest. 9. part. 5. & 6. negat, si impedimentum est omnino occultum, & ad forum externum deduci non potest; quia Tridentinum requirit huiusmodi praesentiam, ad matrimoniorum clandestinorum exterminationem. Ad hoc non est clandestinum, quia in facie Ecclesiae, & quidem quoad apparentiam, & praesumptionem, validè.*

Rebell. 155. *Valet ne saltem pro sponsalibus contractus sine Parocho, ac duorum testium assistentia? Afferit Henriquez lib. 11. cap. 5. num. 4. Alij negant; quia cum sic contrahentes contraueniant Concilio, potius videntur irrisionis actum exprimerè, quàm aliqua ratione validum.*

Henriq. §. 5. 156. *Potest ne Episcopus prohibere, ne Matrimonium domi De loco, contrahatur? Reginaldus tom. 2. lib. 32. cap. 33. num. 242. ne- & tem- gat; quia vbi nullum est impedimentum, Parochus coniun- pore, quo gere debet volentes contrahere in facie Ecclesiae. Vt autem celebra- matrimonium in facie Ecclesiae celebrari dicatur, non est ne- tur con- cesse, vt in ipsa Ecclesia materiali fiat; sed vt Abbas in c. fin. iugium. de clandest. desp. num. 9. testatur satis est si fiat coram fidelium Regin. multitudine.*

Saa. 157. *Potest ne celebrari coniugium in rurali domo, ad quam recreationis gratia sponsi profecti essent, vno aut altero die commoraturi, si ditioni alterius Parochi domus illa subdita sit? Afferit Saa v. Matrimonium num. 2. proprium Parochum in ordine ad Matrimonium esse Parochum, in cuius Parochia alteruter*

alteruter habitat etiam ex parvissimo commorationis tempore.

158. *Quandonam nuptiae haud possint celebrari?* Matrimonium semper celebrari potest etiam tempore interdicti. Excipie tempus interclusum à media nocte præcedente primam Dominicam aduentus, vsque ad festum Epiphaniæ; & à media nocte ante feriam quartam Cinerum vsque ad Dominicam in Albis. In quibus non prohibetur matrimonij consummatio; nec sponsæ in domum sponsi priuata traductio: sed benedictio nuptialis, & traductio sponsæ solemnis.

159. *Quodnam peccatum est hisce in temporibus traducere solemniter sponsam in domum sponsi, & conuiuia facere?* Aliquis mortale asseruit. At Sanchez tom. 2. lib. 7. d. 7. num. 18. aut non esse peccatum, aut tantum veniale, docuit; quia id vsus obtinuit, Prælati coniuuentibus. Sanch.

160. *Tenetur ne coniux alterius seminationem expectare, si possit?* Asserit Sanchez tom. 3. lib. 9. d. 17. num. 5. non teneri; quia aliqui edocent, semen mulieris nec actiue, nec necessario ad generationem concurrere. §. 9. De Copula conjugali.

161. *Potest ne uxor parum venerea frigida manere, nec ueneri cooperari cum debitum reddat?* Affirmat Præpositus in 3. part. quest. 6. d. 4. num. 35. quia hoc, ex illorum sententia, ad generationem sufficit. Alioqui sterilis petere, & reddere debitum non posset. Sanch. Præp.

162. *Est ne peccatum vllum ad feminam grauidam accedere?* Aliqui putant esse veniale, secluso incontinentiæ periculo. Coninch d. 34. dub. 9. concl. 4. nullum esse peccatum probabilius asseruit. Conin.

163. *Quodnam piaculum est, ad menstruatam accedere?* Putat Sanchez d. 21. num. 2. probabiliter nullum esse peccatum. Sanch.

164. *Peccant ne venialiter conuantes captanda voluptatis causa?* Negatiue respondet Sanchez d. 29. quest. 3. quia licet primarius copulæ conjugalis finis sit speciei propagatio, sunt alij fines secundarij, nempe sedatio concupiscentiæ, &c. Sanch.

165. *Vllum ne piaculum coire, solum ad valetudinem conseruandam, quando alia remedia non desunt?* Veniale peccatum esse Henriquez ait lib. 11. cap. 15. num. 5. sed Saa nullum esse docuit; quia indiuidui conseruatio finis secundarius Matrimonij est. Hentiq.

166. *Quid si id gerant, vitanda fornicationis causa, etiamsi alijs remedijs concupiscentia sedari posset?* Nec venialiter peccant; quia oppositum nimis graue onus coniugali existit.

Laym. steret statui. *Laymanus lib. x. tract. 10. part. 10. part. 2. cap. 4. num. 2.*

Sanch. 167. *Coniuges copulam interrumpunt de communi consensu, ne noceat valetudini: peccant ne mortaliter, aut venialiter? Ab utroque eos piaculo liberat Sanchez tomo 3. lib. 19. num. 3. si absit feminationis extra vas periculum.*

Posse 168. *Coniuges loco in sacro recluduntur: possunt ne licentia conjugali uti sine piaculo? Nisi inibi per longum tempus maneat. Tempus id assigna. Sanchez d. 15. n. 22. existimat mensem. Lessius lib. 4. cap. 3. dub. 12. num. 86. semimensem Fagundez p. 2. lib. 4. cap. 4. num. 21. decem dies Suarius in 3. part. quest. 84. art. 3. d. 81. sect. 4. quattuor vel quinque dies. Suar. Aliquis ex externis asseruit, copulam conjugalem occultam in Ecclesia non esse sacrilegium, etiam si in ea coniuges non sint conclusi. Probabiliter ex sententia Antonini Diana p. 1. tract. 7. resol. 19.*

S. 7. De sponsalibus. Sanch. 169. *Quanam in aetate sponsalia contrahi possunt? Non possunt contrahi ante usum rationis; quia voluntarium non est absque discursu. Ille autem rationis usus sufficit, qui sufficit ad peccandum licet ante septennium. Sanchez tom. 1. lib. 1. d. 16. n. 16.*

Rebell. 170. *Ad forum autem externum quanam aetas requiritur? Septennium completum ait Coninch, ita ut saltem inceptus sit dies ultimus. At Rebellus part. 2. lib. 4. quest. 5. concl. 2. n. 2. sufficere, ait completum esse moraliter, v. gr. licet octo, vel decem dies deficerent.*

Sanch. 171. *Requiritur ne consensus contrahentium expressus, an sufficit tacitus? Hic sufficit, quando (v. g.) parentes, ipsis praesentibus, & tacentibus contrahunt. An si alij contrahant, ipsorum silentium non erit indicium sufficiens consensus; quia c. unicum, de despons. impub. in 6. hoc de parentibus tanquam quid speciale statuitur; & regula illa, Qui tacet, consentire videtur, vera est in fauorem, non in tacentis praesudicium. Sanchez tom. 1. lib. 1. d. 22. num. 7.*

Sanch. 172. *Quid si parentes, vel tutores pro filiis & pupillis absentibus contraherent? Sponsalia tunc vim haberent, cum accederet eorum rati habitio expressa, vel tacita, sed per signum aliquod sensibile manifestata. An satis esset quod aentes scirent? Non quia id cap. unico disponit, quando sponsalia in eorum praesentia contrahuntur. Sanchez num. 16. Coninch autem num. 39. tunc illorum taciturnitatem sufficere docet, quando coram patre vel tutore referente tacerent?*

tacerent: secus si referant; alij, quorum non interest; quia his non tenentur suam mentem significare, sicut illis.

173. *Debet ne esse mutua sponsalium promissio?* Sanchez Sanch. tom. I. lib. 3. d. 5. num. 12. existimat, posse quem acceptare promissionem absque repromissione; in quo casu solum promittens maneret obligatus, donec alter ex nimia dilatione repromissionis & matrimonij obligationem patris tacite contemnere videretur.

174. *Dixisti sponsalia inter personas legitimas contrahi debere: num qui matrimonium contrahere non possunt, poterunt sponsalia contrahere?* Minimè, v. gr. consanguinei, nisi apponatur conditio, si Papa dispensauerit. Sic probabiliter alij. At Sanchez lib. 5. d. 5. quest. 3. num. 12. esse inualida putat huiusmodi sponsalia non solum accedente conditione, sed accedente iuramento; unde potest uterque contrahens ante & post dispensationem resilire. Adnotat tamen teri resiliientem ad restitutionem, si magnæ expensæ fuerint in impetratione dispensationis insumptæ.

175. *Præfixit sponsus in sponsalibus tempus ad matrimonium contrahendum, vel non præfixit: rogo, quando nam matrimonium sit ineundum?* Si præfixit: contrahat eo tempore aduentante. Si non præfixit, tenetur contrahere uterque alterutro exigente. Sanchez disputat. 28. numer. 2.

176. *Sci, sponsalia inita ab impuberibus, dissolui, si adueniente pubertate unus aut alter resiliat: rogo, si factus puber dissentit qui lem, sed non audeat reclamare, num teneatur contrahere?* Coninch dubitat. 2. num. 6. putat si factus puber statim non reclamat, (intra triduum ex l. fin. cap. de err. adu.) censeri in foro externo sponsalia confirmare. At in foro conscientie satis esse, tempore statuto interius dissentire.

177. *Per ingressum Religionis dissoluantur sponsalia: an eo ipso, quod unus ingreditur, uterque manet ab obligatione liber?* Asserit Tolerus lib. 7. cap. 21. At Rebellus lib. 4. quest. 8. Tolet. se. 6. docet dissolui obligationem solius ingredientis, donec profiteatur.

178. *Si eruenit paupertas alterutri sponso. Non tenent sponsalia; quia promissio non obligat rebus notabiliter immutatis. Superueniunt diuicia. Non ob id sponsus ab obligatione sponsalium eximeretur.* Coninch dubitat. 8. numer. 69.

179. Scio solui sponsalia, si alter sponsus oculum, aurem, nasum amittat, aut morbo contagioso afficiatur, aut immedicabili oris graueolentia: rogo, an sufficiat ad dissolutionem altera sponsa superueniens deformitas faciei, aut corporis? Si in sponsa deformitas sit talis, ut à principio existens sponsum ab sponsalibus diuertisset, liber manet ab obligatione sponsus

Sanch.

Sanchez. d. 57. n. 4.

180. An eadem deformitas in sponso sufficiat ad sponsalium dissolutionem? Non, quia in viro non magni ponderis pulchritudo. At si valde magna esset deformitas ita, ut spectantibus horrorem ingereret, aut cum turpitudine hac inhabilitas ad officium suum exercendum coniungeretur, sponsalia perirent.

181. *Occultus est defectus.* Si perniciosus, v.g. morbus contagiosus, improbi mores, grauis infamia, non potest alter sponsum alterum defectus ignarum cogere ad contrahendum. Patiens verò non perniciosum qui alterum ad sponsalia non induxit, probabiliter potest alterum cogere, probabilius non potest. *Coninch. dub. 12. n. 91.*

Conin.

Sanch.

182. *Dissoluuntur ne per votum castitatis?* Negat Sanchez tom. 1. lib. 1. d. 46. nam. 9. Alij probabilius asserunt, nec peccare sponsum, qui sacris se addicit, vel votum emittit Ordinis sacri, vel castitatis; quia sponsalia censentur contrahi sub conditione. *Nisi sponsi meliorem statum velint eligere.*

183. Scio dissolui per Matrimonium ratum alterutrum, ita ut altero contrahente per verba de presenti, alter liber remaneat semper: rogo, an contrahens omnino etiam liberetur? Asserit Sanchez d. 48. num. 3. ex iurium auctoritate. Alij asserunt non extinguì sponsalia, sed suspendi vsque ad illius Matrimonij solutionem.

Sanch.

184. *Per fornicationem dixisti sponsalia perire: fornicatur vnus, scio alterum liberari: rogo autem, an delinquens etiam liberetur?* Minimè ex c. quemadmodum 23. de iureiuran. sponsa se ab alio impudicè tangi permittit per oscula, amplexus, &c. Manet solutus sponsus. *Id sponso contingit.* Illigata manet sponsa; quia non vtrique dedecus resultat æquale, & ius solum eos in fornicationis causa æquales indicit. *Sanchez. d. 55. num. 5.* Limitat *Coninch. disp. 23. 7. num. 56.* nisi oscula, & tactus sponsi cum altera adeò frequenter gererentur, ut meritò timeri posset, ne minus sit sponsam dilecturus, aut fidem ei seruaturus.

Sanch.

Conin.

185. *In fornicationem uterque incidit sponsus: dissoluitur*

turne sponsalia? Aliqui asseruere probabiliter, delictum vnius delicto alterius compensari, & neutrum resilire posse. Quemadmodum post adulterium vtriusque coniugis neuter ius repudij habet. At *Coninch. num. 63.* (probabilius mihi) docet solum sponsum resilire posse; quia maior est iniuria sponsi, quam sponsæ, altero fornicante. Nec valet adulterij paritas; quia separatio thori difficilior, quam sponsalium.

186. Est in foro secreto coniux certus de uxoris adulterio, quod non potest probare: potest ne innocens non expectato Ecclesia iudicio, uxorem dimittere? Affirmo cum Sanchez, posse, si aliorum non sequatur scandalum; quia vir in foro conscientia potest sibi ius dicere, cum defectus probationis sua culpa non proueniat.

187. Dixisti, post Matrimonium consummatum ex consensu vnius coniugis alterum posse ingredi Religionem dummodo alter etiam ingrediatur si sit iuuenis: duo requisituro, vnum an sufficiat, coniugem ingredi Religionem S. Iohannis, seu Melitensem? alterum, quandoam dicatur coniux senex esse, ut sufficiat remanentem in seculo votum castitatis emittere? Respondeo ex Sancio sufficere Religionis Melitensis ingressum; quia verè Religio est voto præcipuè castitatis solemnè habitata, quod speciatim requiritur ad coniugis pudicitiam. Aditio ad secundam quætionem, senem ad hunc effectum dici, si vir sit sexagenarius, quinquagenaria femina: aut eam habeat ætatem vterque, quæ ex habituali praua valetudine illi ætati respondere videatur.

188. Post Matrimonium ratum, scio, ius apud vtrumque coniugem abstinendi duplici mense à consummatione, ut valeat ad Religionem auolare: rogo, an femina quæ vim passa esset intra bimestre, possit, viro renitente, ad Religionem transire? Posse cum Laymano sentio; quia sponsus grauem illi intulit iniuriam, cum non haberet ius copulam extorquendi ante bimestre.

189. Parentes negant colloquium filijs indignum Matrimonium contrahentibus se in seips: an his abneganda sit absolutio, donec filios alloquantur? Non abnegetur, si id præstant non ex odio, sed ex iusta vindicta ad alterius emendationem. Sic Laymanus. Monuerim tamen parentes, ut sese gerant nec grauius nec durius, quam mensura delicti postulat.

190. Scio Tridentinum prohibere, dominos temporales, aut Magistratus habentes iurisdictionem in foro externo seculari cogere aliquem ad Matrimonium contrahendum: rogo, num parentes hæc lege teneantur, sub excommunicationis pœna. Quam-

Sanct.

uis parentes coactione sufficiente (loquor cum Sanctio & aliis Doctoribus) ad peccatum mortale filios compellant ad Matrimonium, excommunicationem non incurunt; quia Concilium de dominis temporalibus ac Magistratibus tantummodo loquitur. *An Reges, aut Imperatores intelligantur sub dominorum temporalium nomine?* Non; quia ob dignitatis excellentiam speciatim exprimi deberent.

Sanct.

191. *Matrimonium ex gravi metu contractum est, scio eum qui metu coactus fuit, posse resilire: rogo, num etiam is qui liber est à metu resilire valeat?* Affirmatiuè respondeo cum Sanctio, modò ipse vim aut metum non intulerit; quia nullam iniuriam intulit, quam per Matrimonium sarcire teatur.

192. *Potest quis loqui, Matrimonium contrahit per signa & nutus: an delinquit?* Sanchez asserit venialiter peccare. Ego equidem, sufficienter sic expresso consensu, nullam in eo culpam agnosco.

Henriq.
Sanch.

193. *Matrimonium ante legitimam aetatem contractum esse validum scio, si malitia suppleat aetatem: rogo tamen, num sic contrahens grauius delinquit?* Contrahentem sine licentia Episcopi, & iusta interueniente causa mortaliter peccare docent Henricus. At Sanchez, quem sequor, non delinquere affirmat: quia lex præscribens aetatem, malitiam solummodò spectare videtur.

Vasq.
Conin.

194. *Matrimonio copulati infideles baptizantur: rogo, an illud Matrimonium ante Baptismum contractum, post ipsum possit verum fieri Sacramentum?* Negatiuè respondeo cum Vasquez. Addo tamen ex Conin. sententia, Deum eiusmodi coniugatis ad fidem conuersis maiorem gratiam ad ferenda onera Matrimonij impertiri, quàm infidelibus, fidei ac Baptismi ratione.

§.9.
De debi-
to coniu-
gali.

195. *Num coniux possit primo bimestri debitum abnegare, etiamsi non cogit ingredi Religionem?* Possè assero cum Sanchez; quia potest per bimestris decursum ad Religionis statum ineundum à Deo vocari.

Sanch.

196. *Est ne licitum pactum inter coniuges sese continendi, ne proles multiplicetur?* Cum Sanctio sentio licitum esse, secluso incontinentiæ periculo. Imò & ob illam causam debitum abnegare, ne ob prolis multiplicationem ad inopiam redigantur. Sanchez nullam esse culpam docet, Saa autem solummodò esse venialem.

Sanch.
Saa.

197. *Coniux scit Matrimonij nullitatem ob impedimen-*
tum

tum dirimens, potest ne reddere debitum coniugi bona fide petenti? Scio id aliquo in casu quosdam excusare frustra quidem. Ego equidem Sanctio adhaerescens iudico nullo euentu Sanct. posse huiusmodi coniugem debitum reddere ante dispensationem obtentam, licet periculum vitæ subiret; quia nullo in casu licita fornicatio est.

198. Dubium superuenit de Matrimonij valore, scio tunc nec posse coniugem petere, nec reddere: rogo num post diligentiam adhibitam id præstare possint, licet adhuc dubitent? Possunt quidem & petere, & reddere, authore Suario. Quid si Suar. coniux cum tali dubio contraxisset? Existimo cum Sanctio pe- Sanct. tere non posse, posse tamen reddere; si alter coniux bona fide contraxerit.

199. Post bimestre quis nondum consummauit Matrimonium, & dubitat de eius valore: potest ne reddere debitum? Posse quidem, nec Religionem ingredi teneri Salas affirmat. Salas.

200. Postquam maritus perfecta actione à complexu maritali recessit, uxor libidine incitata, quia non ipsa perfecerat, tactibus se prouocat, ad seminandum: rogo num sese mollitiei crimine polluat? Ei hanc actionem licere cum Sanchez affirmo; Sanch. quia est, non mollities, sed consummatio actus coniugalis. Contrarium probabilius.

201. Postulat cum veniali culpa vir, quia iusta causa non adest, à coniuge debitum cum situs variatione, causa scilicet voluptatis: rogo, num reddendo venialiter etiam peccet foemina: aut absolute possit abnegare? Henriquez docet abnegare sub veniali debere. Ego cum Sanctio iudico teneri ad reddendum; debet enim præsumere aliam subesse causam. Quod si sciat nullam aliam esse præter delectationem, adhuc existimo posse sine veniali reddere, imò debere; quia etsi immoderata illa voluptas maritum ad veniale afferat, debet foemina præsumere illam maiorem voluptatem coniugis strictiorem dilectionem coniugij conciliare. Henriq. Sanct.

202. Num consummetur Matrimonium ex sola viri seminatione? Cum Sanchez existimo non censerì consummatum Sanch. coniugium, nec contractam affinitatem, nisi etiam foemina seminauerit; quia fiunt coniuges vna caro per seminum commixtionem.

203. An sit circumstantia, haberi inter coniuges copulam in Oratorio priuato, ad fores Ecclesie à parte externa, in Monasterio, in Sacristia? Nec inter coniuges, neque inter non coniuges esse circumstantiam speciem mutantem docet Fagundez. Fagund.

- §.10. 204. *Post votum Religini, vel castitatis quis virginem De spon-*
salibus corruptit sub spe, & pacto coniugij: tenetur ne illam ducere? Scio
alia. Laymanum probabiliter asserere non teneri ducere illam;
Valq. quia promissio facta virgini nulla fuit, nempe promissio rei
 illicitæ contra votum. Ast ego cum *Vasquez* iudico teneri
 eum ducere defloratam, nisi illa gratis remittat obligatio-
 nem, aut alia illi ratione satisfaciat.
205. *Potest ne quis pubes factus, non expectata alte-*
Sanch. *rius pubertate, statim ab sponsalibus resilire?* *Sanchez* alle-
 rit posse; quia frustra expectatur euentus, cuius nullus est
 effectus.
206. *Quid si sponso, rursus rogo, repente noua hereditas*
Sanct. *obueniat, ita ut sponsa iam illi sit inæqualis?* Affirmaui cum
Sanctio, non ideo ius habere resiliendi; quia deceptus non fuit
 in sponsæ conditione, in qua nulla facta est mutatio. Idem
 dicendum de sponsa, si noua illi accedat hæreditas; pauper-
 tas enim superueniens magis obest, quam aduenientes pro-
 sunt diuitiæ, plusque statum rerum afficit.
207. *Post sponsalia cum Maria, sequuntur sponsalia &*
Sanct. *copula cum Francisca: dissoluuntur ne prima sponsalia?* Do-
 cet *Sanctius* non dissolui; quia illicitè contracta est illa
 obligatio. Virget quidem ratio, attamen ex sententia alio-
 rum iudico dissolui; quia posterior promissio est fortius
 vinculum, & strictior obligatio iniuriam, & damnum re-
 sarcendi. Quod si illicitè contracta noua sit obligatio, ta-
 men post contractionem grauior quidem est, obnoxiorque
 satisfactioni.
208. *Tenetur ne contrahens suos aperire defectus?* Non te-
Conin. netur, *Coninch* authore, aperire eos, qui nuptias reddunt mi-
 nus appetibiles, non tamen perniciosas, præsertim cum hu-
 iusmodi defectus aliquam infamiam habeant adiunctam.
 Vnde colligo posse sponsam vti aliquo artificio, ne sponsus
 corruptam deprehendat. Imò licet apertè se virginem affir-
 marer, non propterea lethaliter delinqueret. Postèrque co-
 gere sponsum huius occulti defectus ignarum, ad standum
 sponsalibus, & coniugium contrahendum.
209. *Potest ne^m sponsalium contractu licitè apponi pæ-*
Conin. *na resilienti?* Posse asserit *Coninch*. Attamen *Sanchez* do-
Sanch. cet resilientem non teneri persolvere etiam iuramento obfir-
 matam.
210. *Sufficit ne in sponsalibus fictus consensus?* Non suf-
Sanct. ficere *Sanctius* docet; quia promissio animo ficto facta non
 obligat, cum is, qui promittit, se obligandi animum non
 habeat.

habeat. Scio Vasquez, & Turrianum oppositum defendere
 probabiliter. Vasq.
Turr.

211. Quis sub spe & conditione coniugij fidei tamen promissi virginem corrupit: tenetur ne eam ducere? Teneri putat Lessius, nisi sit longè nobilior, vel opulentior, vel putans illam esse virginem, in copula reuera non esse deprehendat. Less.

212. Rogo; an Matrimonium in primo gradu Affinitatis linea recta, v.g. inter socerum & nurum, inter vitricum & priuignam, sit irritum iure naturæ? Respondet negatiuè Sanctius. Imò Hurtado docet neque in primo gradu consanguinitatis linea transversa irritum iure naturæ esse, v.g. inter fratrem & sororem. Vnde occurrente necessitate in iis Papam posse dispensare affirmo. S. II.
De impedimē-
tis.
Sanch.

213. An per fornicariam copulam iure naturali affinitas contrahatur? Non contrahi Sanchez existimat. Vnde si Christianus habuit copulam cum muliere infideli, poterit deinde sibi matrimonio iungere illius sororem Christianam factam. Sanch.

214. Num peccet Parochus excommunicatus non toleratus assistens Matrimonio? Non, quia in re necessaria ad suum munus spectante communicat. An peccet grauius sponsam benedicens? Venialiter assero peccare solummodò; quia in re parui momenti, nempe ad Sacramentum non necessaria, peccat. Ex Sanctio, qui quidem adiicit posse etiam excommunicatum alteri impertiri licentiam, vt matrimonio assistat.

215. Dubitat quis, cum aliquod impedimentum habeat, & post adhibitam diligentiam adhuc dubitat: potest ne sine dispensatione contrahere? Posse Sanchez docet; quia possidet Libertas. Sanch.

216. Est ne duplex peccatum cum impedimento dirimente contrahere, transgressio scilicet iuris, & sacrilegium propter Sacramenti nullitatem? Vnicum delictum esse Filliucius affirmat. Filliuc.

217. Septem dixisti impedimenta criminum esse, impediencia quidem, non dirimentia Matrimonium: rogo an possit contrahere aliquo horum criminum reus? Assero ex Sanchez & aliis hæc septem crimina per diuturnam desuetudinem non iam impedire. Vnde qui hæc crimina admittit non tenetur dispensationem petere ante contractum. Sanch.

218. Potest ne tempore interdicti Matrimonium licitè contrahi ab ipso interdicto? Posse iudicat Sanchez; quia in interdicto Sanch.

892 *Moralis Theologia Tract. VII. Sacramenta,*
interdicto Matrimonium non comprehenditur, nisi exprimat.

219. Peccat ne qui scienter cum excommunicato contrahit?
Sanch. Affero cum Sanctio non delinquere, nisi sit denunciatus, aut publicus Clerici percussor.

220. Sufficit ne praesumptio verisimilis de morte viri, ut mulier valeat ad secundas nuptias transire?
Laym. Laymano. Si tamen persuasio esset valde probabilis, & iustissima causa credendi, non peccaret illa, bona fide ad secundas nuptias auolans; quia in moralibus ad actiones instituendas sufficit probabilissima opinio, licet non omnino certa.

221. Coniuges ante benedictionem Matrimonium consummant: vel ante denunciations factas contrahunt.
Sanch. Consummando nec venialiter peccare censet Sanchez, contrahentem mortaliter delinquere idem Doctor affirmat. Quid si ante Matrimonium denunciations factae quolibet casu non fuerint?

Laym. Ante consummationem faciendas esse Laymanus docet, nisi Episcopo praetermittenda omnino videantur.

§. 12. 222. Dixisti, quinque impedimenta Matrimonio obstat, ne Speciales licite possit iniri. Votum, interdictum, sponsalia, Catechismus, circa im- crimem: rogamus, de quoniam voto sermo? De voto simplici Re- pedimē ligionis, aut castitatis; quod quidem remanet etiam in Re- ra re- ligiosis nulliter per metum professis; quia votum castitatis lutiones. ob connexionem essentialem cum statu Religioso, semper valet, ut potest, & ideo saltem ut simplex. Sanchez, lib. 7. d. 37. num. 13.

123. Circa impedimentum eriminis, rogo, an suo in vi- gore persistat? Respondet Coninch de Sac. d. 30. dub. 3. n. 25. per diuturnam desuetudinem esse sublatum. Si scrupulo quis pungatur, & dispensationem petere velit ad vberiore con- scientiae pacationem, adeat Episcopum.

224. Dixisti, impedimenta dirimentia antiquitus plura per Tridentinum ad duodecim redacta, quae Concilium duo de nouo adiecit: Dixisti legalem cognationem contrahi per adoptionem alicuius in filium; scis autem duplicem esse: perfectam, qua adoptatus transit in potestatem adoptantis, sique eius necessarius haeres, de potestate supremi Principis tantum; & imperfectam, qua retinet nomen generis, quaque adoptatus sub potestate patris carnalis remanet, nec fit haeres necessarius adoptantis testantis, sed tantum intestati, Magistratus auctoritate: rogo igitur, an adoptionis cognatio utriusque irriter Matrimonium? Afferit Prapostus in 3. parti. quest. 7.

quæst. 7. dubitat. 13. num. 109. quia indistinctè loquuntur. At Sanctius tom. 2. lib. 7. disput. 63. num. 8. probabilius docet solam cognationem adoptionis perfectæ dirimere, itaque interpretanda esse iura; quia in re pœnali restringi debent.

225. *Nasci dixisti hoc impedimentum inter adoptantem & adoptatum, & filios, nepotesque adoptati usque ad quartum gradum: inter filios adoptantis & adoptatum: & inter uxorem adoptantis & adoptatum, uxoremque adoptati & adoptatum: rogo, an inter duos adoptatos Petrum & Mariam adsit impedimentum?* Nullum planè; quia cum raro plures adoptari soleant, ad hoc iura non respexerunt, nec debent extendi. *Rebellus part. 2. lib. 3. quæst. 7. concl. 3. Rebellus num. 12.*

226. *Crimina quatuor dixisti Matrimonium dirimentia, quorum primum, si adulter promittat adultera, se illam diciturum, mortuo viro: rogo, si promissio sit ficta, contrahit ne adulter impedimentum?* Afferit Sanchez disput. 79. num. 10. Sed Henriquez lib. 12. cap. 14. num. 13. affirmat debere esse, ut impedimentum huiusmodi exoriat, sciam, mutuam, & reciprocam promissionem. *Layman. verò lib. 5. tract. 10. Layman part. 4. ca. 10. num. 4. putat debere esse promissionem puram, aut purificatam ante coniugis mortem; quia suspensa, & quæ pendet ex futuro euentu non dicitur simpliciter promissio.*

227. *De cultus disparitate notatu digna exprime. Uterque coniux est baptizatus; sed unus Catholicus, alter hereticus: quidnam? Validum est Matrimonium, sed illicitum. Coniuges infideles conuertuntur. Debent in Matrimonio, si non sit contra ius naturæ contractum, permanere. Alter solummodo conuertitur. Requiere debet alterum, num conuerti etiam velit, aut absque Dei offensâ cohabitare; si renuat, pro libito potest cum alia contrahere; quia primum Matrimonium solutum est. Ex Sancto.*

228. *Suppono coniugem ad eò distare, ut commodè requiri non possit: potest ne qui Matrimo conuertitur pro libito contrahere, non monita coniuge America, aut africana? Docet Sanchez lib. 7. disp. 74. num. 12. posse; quia mortaliter certum est, quod nolit conuerti, & lares relinquere.*

229. *Coniux infidelis, qui coniugem conuersam non vult sequi, potest ne aliud matrimonium mure? Potest (ait Sanchez 4. 77. num. 6.) quia nullo id sibi iure prohibetur. Non secularis quia*

quia nullum est; nec Ecclesiastico; quia ad illud non tenetur. Peccat planè contra ius naturale & diuinum prioris coniugij leges violando; quia conuersum coniugem sequi tenebatur at Matrimonio dissoluto, nil superfit, quo ad aliud contrahendum prohibeatur.

230. *Dixisti, Matrimonium Catholici cum hæretica, validum planè, sed illicitum: rogo, an possit aliqua circumstantia licitum reddi? Docent Sanchez d. 72. num. 5. Filiucius & alij*
Sanch. coniugium cum hæretica, aut infideli non esse ita malum
Filiuc. intrinsecè, vt honestari non valeat. Alij probabiliter addunt, licitum esse etiam si in aliquo casu adesset periculum peruersionis, magna, & eximia id causa exigente, v. gr. augmenti, & propagationis Ecclesiæ, tranquillitatis eius status, aut liberationis Catholicorum, qui sub aliquo hæretico Principe oppressi detinerentur; quia exponere se periculo peccandi ex magna, & virginti causa peccatum non est; non enim amatur periculum, sed illud ingens bonum, quod absque huiusmodi periculo acquiri non potest.

231. *Dixisti circa impedimentum publica honestatis, cum qui spondit cum aliqua, non posse, ea viuente, vel mortua, cum consanguinea eius in primo gradu contrahere post Tridentinum sess. 24. cap. 3. qui vero contraxit, prohiberi vsque ad quartum gradum inclusiuè: rogo, an soluantur hoc impedimentum, si sponsalia communi consensu soluantur? Putat Sanchez lib. 7. d. 65. num. 21. non solui; quia remanet post mortem quæ est maior sponsalium dissolutio. Profectò tanti viri venia, argumentum non virget. Ideo enim sponsa mortua, sponsalia non dissoluantur, quia illa præsumitur decessisse, vel saltem debuisse decedere cum ea voluntate, cum qua sponsalia contraxit. At in nostro casu adest voluntas expressa sponsalium dissolutionis.*
Sanch. *Rebellus part. 2. lib. 3. quest. 14. num. 3. adducens pro hac sententia Cardinalium declarationem.*
Rebell.

232. *Circa impedimentum de impotentia perpetua, quaeritur, an possit spado, aut impotens nubere ad viuendum castè? Minimè; quia de intrinseca Matrimonij ratione est traditio potestatis ad usum, & copulam conjugalem, quam impotentes tradere non possunt. Vnde Bulla Sixti V. anno 1587. edita declaratur eunuchorum prorsus euiratorum matrimonia cum quibusuis mulieribus siue scientibus siue ignorantibus esse, & semper fuisse irrita.*
Henric. *Henricus lib. 12. cap. 8. num. 1.*

233. *An in Confessione eunuchi circumstantia impotentia sit exponenda? Docet Cardinal. Lugo de Pœn. d. 16. sect. 6. Lugo. num. 338. explicandam non solum in peccato fornicationis, sed etiam in peccatis internis contra castitatem. At dubitat Filliucius, an talis circumstantia mutet Filliuc. speciem.*

234. *Tenetur ne mulier inepta ob nimiam arctitudinem pati incisionem? Aliqui asserunt teneri pati, si absque periculo mortis, aut grauis, ac periculosa infirmitatis potest; quia sibi imputandum est, quod sibi ante nuptias non prospexerit. At Hurtado & alij docent, si foemina ex se sit apta Hurt. ad copulam, vir autem eius inueniatur ineptus ad illam, non teneri pati incisionem, etiam si commodè valeat, quia cum defectus sit ex parte viri, ipsi incumbit remedium adhibere, & se reddere aptum: praesertim cum huiusmodi incisionem non facillè patiat honestas. Matrimonium igitur dissoluendum, si spes adest infra triennium claustra rumpendi, id tempus de iure debet expectari.*

235. *Circa impedimentum duplex à Tridentino additum, rogo, quandonam raptus dirimat Matrimonium? Quando raptus sit causa contrahendi, non si fiat causa libidinis. Sanchez tom. 2. lib. 7. d. 13. num. 4. Sacra Congregatione declarante. At Saa v. Matrimonium num. 9. contrarium docuit, aliamque declarationem adducit. Sanch. Saa.*

236. *Rapta consensit quidem, sed tamen parentibus illata est iniuria. Non confurgit impedimentum, Sanctio auctore n. 3. Sanct. quia Concilium solum intendit libertati nuptiarum consulere, ne scilicet virgines nubere cogentur. Scio Saa contrarium asseruisse.*

237. *Circa Matrimonium clandestinum, quaeserim, an apud locum, ubi Concilium receptum non est, possit quis aduena eo animo accedens, contrahere sine Parochi ac duorum testium praesentia? Aliqui asseruerunt posse Hispanum pergere ad Galliam animo inibi contrahendi clandestinè: licet mox in Hispaniam sit reuersurus; quia lex generalis non obligat personam nisi dependenter à loco in quo recipitur. Profectò apud Zypanum lib. 4. titul. de spons. & Matrimon. cons. 6. legi contrarium à sacra Congregatione declaratum anno 1628.*

238. *Apud Galliam (v. gr.) Tridentinum receptum non est: rogo, an impedimenta iuris antiqui, quae per Tridentinum sublata sunt, in Gallia sublata esse intelligantur? Affirmatiuè respondeo;*

respondeo;

896 *Moralis Theologia Tract. VII. Sacramenta,*
respondeo; quia credendum est, intentionem Concilij fuisse, ubi seruari per omnia temporum iniuria non permittit, ibi obseruari debere, (posse saltem) possibilis. *Præpositus 2.2. quest. 95. d. 1. dub. 7. num. 27.* Promulgatio Romana, quæ sola ad onera non fuit sufficiens, sufficiens fuit ad iuamina, & ad onera tollenda; quia ad hoc ob ius libertatis multo pauciora sufficiunt, quàm ad onera imponenda requiratur.

AD